

3N ve DİJİTAL MÜZİK: Müzik Sektörü Teknolojiyle Yeniden Yapılanıyor

Önder Özdemir-Elektrik Mühendisi

30 Temmuz 2009 günü oldukça yaygın bir reklam kampanyası ile Türkiye'de üçüncü nesil hizmetler nam-ı diğer 3G (3N) başladı. 3N'nin Avrupa'dan 8 yıl sonra Türkiye'de yeni bir teknolojiymiş gibi sunulması Elektrik Mühendisliği Dergisi okurlarının merakını cezbedecektir. Hatta Avrupa ve Amerika'da 3.5 G olan bilinen Wimax'in 5 yıl önce başladığı düşünülürse Türkiye'de neden bu hizmetlerin gecikti(rildiği tartışılması, arkasındaki tekno-politik sebepler

masaya yatırılması gerektiği bir kez daha ortaya çıkmaktadır.

3N teknolojisi ile dünyada yıllardır verilen hizmetler incelendiğinde, reklamlarda öne çıkardıkları gibi görünlü konuşmadan çok dijital müzik ve video uygulamalarının ilgi çektiği görülmektedir.

Başta 3N olmak üzere bugün İnternet teknolojilerinin ve genişbandın (broadband) yaygınlaşması kullanıcıların İnternet üzerinden video ve müzik elde etmelerini kolaylaştırmıştır. Bilindiği üzere hemen her sektörün üretim ve dağıtım olarak adlandırabileceğimiz iki temel bileşeni bulunmaktadır. Bazılarında üretim süreçleri çok önem arzederken, bazılarında ise dağıtım süreçlerindeki hâkimiyet herşeyi belirlemektedir.

Geleneksel yöntemlerle dağıtım kanallarına göre birçok sektör İnternet çağında yeniden yapılanmaktadır. Sektörden sektöre değişkenlik gösteren bu durum müzik ve video gibi dijital olarak üretilip dağıtılabilen ürünlerde çok daha önem göstermekte ve "kartların yeniden karılmasına" neden olmaktadır.

IFPI'nin (International Federation of the Phonographic Industry-Uluslararası Fonogram Endüstrisi Federasyonu) 2004-2008 yılları arasındaki 4 yıllık zaman diliminde 16 ülkede yaptığı araştırma, dünya çapında 40 milyar adet yetkisiz, korsan müzik ve video dosyasının İnternet üzerinden paylaşıldığını göstermektedir. Yani küresel ölçekte müzik eserlerinin yüzde 95'i korsan olarak dinlenmektedir.

Bu yazıda Elektrik Mühendisliği Dergisi okurları için dijital müzik dünyasına yönelik son gelişmeleri ve dünyadaki yönelimleri özetlemeye çalışacağım.

Öncelikle Dijital müzik ile ilgili bazı temel kavramları kısaca ele almak istiyorum.

DRM: Digital Rights Management harflerinin kısaltması olan DRM (Dijital Hak Yönetimi), Dijital Medyaların İnternet kullanıcıları tarafından erişilmesi kopyalanması ve başka formatlara dönüştürülmesini kontrol eden bir sistemdir. Bu sistem müzik, film, oyunlar ve elektronik kitaplarda (e-book) uygulanır. DRM sunucusunda kilitlenen müzik içeriğini ancak DRM destekleyen bir oynatıcı (player) ile dinleyebilirsiniz. Microsoft ve Apple kendi DRM sunucuları ve DRM destekleyen son kullanıcı programları ile hizmet vermektedirler. Eğer DRM ile bir ürünü sunmak istiyorsanız, bir marka ve

onun ürününü seçmek zorundasınız. Interoperability denilen cihazlar arası uyumluluk yoktur. Örneğin Microsoft DRM sunucusu kullanarak "kilitlediğiniz" ve dinlenme sınırlarını tanımladığınız bir müzik parçasını bilgisayarınıza transfer edebilirsiniz ve güncellenmiş bir "windows media player" programı ile dinleyebilirsiniz. Ama kopyalayıp başka yere taşıyamazsanız, İnternet bağlantınız yokken dinleyemezsiniz. Ayrıca, DRM sunucusu tarafından belirlenen sayı ve süre kadar dinledikten sonra parça dinlenemez hale gelir.

Streaming: Müzik veya video içeriğinin son kullanıcının bilgisayarına transfer edilmesi yerine, merkezi bir sunucudan yayınlanmasıdır. Eğer Flash yayın yapan bir streaming sunucusu kullanılırsa, işletim sisteminden bağımsız olarak tarayıcıları (browser) Flash destekleyen tüm İnternet kullanıcıları yayını izleyebilirler ya da dinleyebilirler. Flash, Windows, MacOS ve Linux işletim sistemleri üzerinde çalışan mevcut tarayıcıları yüzde 98'i tarafından desteklenmektedir. Bu nedenle streaming, eğer İnternet bandgenişliği uygunsa en kolay erişilen, en az sorunlu ve en çok tercih edilen sistemdir.

Meslek Birlikleri (MÜ-YAP, MÜ-YORBİR, MESAM, MSG): MÜ-YAP, Bağlantılı Hak Sahibi Fonogram Yapımcıları Meslek Birliği, fonogram yapımcılarının bir araya gelerek 2000 yılında oluşturduğu, bir meslek birliğidir. 27 kurucu üyesiyle etkinliklerine başlayan MÜ-YAP'ın üye sayısı 1 Şubat 2009 itibarıyla 121'e ulaşmıştır. Bu üyelerin verdiği yetki belgeleriyle MÜ-YAP müzik endüstrisinin yüzde 95'ini temsil eder hale gelmiştir. Müzik Yapımcıları, Müzik Eserleri sahipleri ve Müzik Yorumcuları Birliği hep beraber hareket etmektedirler. Hem geleneksel yöntemle yapılan müzik yayınlarının lisanslamasını hem de İnternet teknolojileri ile oluşan ortamdaki müzik yayınlarının lisanslamasını sürdürmektedirler. MÜ-YAP'ın da üye olduğu IFPI (International Federation of the Phonographic Industry Uluslararası Fonogram Endüstrisi Federasyonu)

ise 72 ülkeden 1400 üyenin olduğu müzik endüstrisi üst örgütüdür.

MÜYORBİR, Müzik Yorumcuları Meslek Birliği icracı sanatçılar tarafından 51 kurucu ile 2000 yılında kurulmuştur. MÜYORBİR, Türkiye müzik endüstrisinde fonogramlara kayıtlı müzik eseri icralarının yüzde 95'lik kısmını temsil etmektedir. MÜYORBİR, icracı sanatçı üyelerinin verdikleri yetki belgeleri kapsamında üyesi icracı sanatçıların müzik eseri icralarının TV, Radyo, İnternet, GSM operatörleri ve umumi mahallerde kullanımlardan doğan hakları korumakta, anılan mecralardan icracı sanatçı haklarının takip ve tahsilini ve üyelere dağıtımını gerçekleştirmektedir.

MESAM ise Türkiye Musiki Eseri Sahipleri Meslek Birliği olarak 17 Ocak 1987 tarihinde kurulmuştur. MESAM dışında bestecilerin diğer birliği Müzik Eseri Sahipleri Grubu (MSG) ise kendisine üye olan eser sahiplerinin (besteci, söz yazarı, yayımcı, aranjör) eserleri için müzik kullanıcılarına kullanım izni ve lisansı veren, mali haklarını toplayan ve toplanan telifleri üyesi eser sahiplerine dağıtan bir meslek birliğidir. 2 Ağustos 1999'da Kültür Bakanlığı

tarafından resmi kuruluşu onaylanan MSG, çoğaltma (mekanik) ve temsil/yayın (performing) alanında üyesi bulunan eser sahiplerinin haklarını korumakta ve kullanımlardan doğan teliflerini toplamaktadır.

MÜ-YAP, MESAM, MSG ve MÜYOBİR meslek birlikleri arasında 2008 yılında imzalanan Ortak Lisanslama Protokolü ile bu dört meslek birliği ortaklaşa çalışma kararı almıştır. İmzalanan protokol gereğince MESAM merkezinde dört meslek birliğinin hukukçuları ve lisanslama çalışanlarından oluşan Ortak Lisanslama Birimi (OLB) oluşturulmuştur.

Dijital Müzik Pazarı ve Temel Yönelimler

Müzik sektöründeki dijital pazar 2004 yılında 400 milyon dolar, 2005 yılında 1,2 milyar dolar, 2006 yılında 2,2 milyar dolar, 2007 yılında 2,9 milyar dolar olarak ölçülmüştür. Pazarın büyüklüğü 2008 yılında 3,7 milyar dolara eriştiği ve her yıl hızla büyüdüğü düşünüldüğünde konunun önemi ortaya çıkmaktadır. Örneğin sadece 2008 yılında Dünya genelinde 1,4 milyar tekil dijital albüm satışı gerçekleşmiştir.

Endüstriye Göre Dijital Gelirler (2008)

Tür	Oran
Oyunlar	yüzde 35
Müzik	yüzde 20
Gazete	yüzde 4
Filmler	yüzde 4
Dergiler	yüzde 1

(Kaynak: PWC Global Entertainment and Media Report (2008), IFPI)

2007 yılında müzik dijital platformlarda elde edilen toplam gelirin yüzde 15'ini oluştururken, 2008 yılında bu oran yüzde 20'ye çıkmıştır. 2008 yılının ilk 6 ayındaki dijital müzik pazarının ilk 5 büyüğü ve dijital olarak satılan şarkılar pazara ve aktörlerine ilişkin fikir vermektedir.

Ülke	Pazar Oranı
ABD	yüzde 39
Japonya	yüzde 19
İngiltere	yüzde 16
Fransa	yüzde 12
Almanya	yüzde 9

(Kaynak: IFPI)

Dünya Örnekleri

Japonya: Japonya, dünyanın ikinci büyük dijital müzik pazarıdır. Dijital müzik satışlarının yüzde 90'ının cep telefonu gibi mobil cihazlar üzerinden gerçekleştiği Japonya dünyadaki mobil dijital müziğin öncülerindedir. Japonya'da 2008 yılında dijital mobil müzik satışları yüzde 26 artmıştır. Japonya'da Recording Industry Association of Japan's (RIAJ-Japon Müzik Kayıt Endüstrisi Birliği) önderliğinde yürütülen tüketici duyarlılığını artırma ve bilinçlendirme ve dijital müzik web sitelerinde özel L işareti "L-Mark" kullanılması kampanyası 2008 Şubat ayı itibarıyla 158 içerik sağlayıcı ve 953 lisanslı müzik sitesine yaygınlaştırılmıştır.

Çin: Çin'in en büyük İnternet şirketleri aynı zamanda online müzik korsanlığının merkezi durumundadır. Verilen "Deep Link" isimli hizmet ile kullanıcılar milyonlarca müzik parçasına doğrudan erişebilmektedir. Örneğin bu şirketlerden Baidu'nun verdiği Deep Link müzik servisi sayesinde elde ettiği reklam geliri yıllık 50 milyon dolar civarındadır.

IFPI tarafından temsil edilen müzik şirketleri, 2008 yılı Şubat ayında Bai-

du aleyhine yasal süreç başlatmışlar ve 2009 yılı içinde de yasal sürecin sonuçlanmasını beklemektedirler. Çin'de davalık olan siteler yanında yasal olarak lisanslı satış yapan 9sky ve top100.cn gibi dijital müzik siteleri de bulunmaktadır.

Brezilya: Brezilya özel müşteri talepleri için inovatif iş modelleri oluşturulmasına yönelik özel bir örnek oluşturmaktadır. Brezilya dijital müzik piyasası Latin Amerika'nın en büyük piyasasıdır. Gelirlerinin yüzde 80'i mobil kanallardan gelen piyasa 2008 yılında bir önceki yıla göre 2 kat büyümüştür.

Brezilya cep telefonu kullanıcıları son 3 yılda yüzde 60 artması, Brezilya'nın en büyük cep telefonu operatörleri olan Vivo, Tim ve Claro'nun toplam 30 milyon aboneliği için müzik başta olmak üzere farklı içerikler arayışına girişmesini beraberinde getirmiştir. Cep telefonuna önceden yüklenmiş parçaları abonelik kampanyası ile satış yöntemi ilk Brezilya'da uygulanan ve başarıya ulaşan bir iş modelidir. Örneğin Warner Music ve Sony Ericsson ile işbirliği yapan operatörler Madonna'nın Hard Candy albümünü Sony Ericsson telefonunun içine fabrikada yükletip cep telefonu aboneliği ile birlikte promosyon olarak vermektedirler. Operatörler abonelik çeşidine göre 2 paket çıkarmışlar, birinci pakette ilk 5 şarkı, ikinci pakette tüm albüm yer almaktadır.

Dijital Müzik Marketler

iTunes: Apple ürünü olan iTunes dünyanın en büyük online a-la-carte marketlerinden birisidir. Apple'ın 2009 yılının Ocak ayında yaptığı açıklamaya göre, 22 ülkede toplam 6 milyar dijital ürün satışı (download) gerçekleştirmişlerdir. NPD'nin MusicWatch araştırmasına göre iTunes, ABD'nin en büyük müzik perakendecisidir. iTunes online dükkanında 8 milyon DRM-free müzik parçası, 20 bin TV filmi, 2 bin film bulunmaktadır. 2009 yılı için yapılan esnek ta-

2008 Yılında Dijital Olarak En Çok Satan 10 Şarkı ve Şarkıcısı

	Şarkıcı	Şarkı adı	Satış Adet (Milyon)
1	Lil Wayne	Lollipop	9.1
2	Thelma Aoyama	Sobaniirune	8.2
3	Flo Rida feat T-pain	Low	8
4	Leona Lewis	Bleeding Love	7.7
5	Timbaland	Apologize	6.2
6	Greeeen	Kiseki	6.2
7	Katy Peery	I Kissed A Girl	5.7
8	Alicia Keys	No One	5.6
9	Usher feat Young Jeezy	Love In This Club	5.6
10	Chris Brown	With You	5.5

(Kaynak: IFPI. 2008 yılı Kasım Ayına Kadar 12 aylık Verilerdir.)

rife ile DRM-free müzik eserleri 69 cent, 99 cent ve 1,29 dolara satmaktadır. 3G iPhone ile bu içeriklere mobil olarak ulaşmak da mümkündür.

AmazonMP3: Amazon 2007 yılında DRM-free müzik satışını AmazonMP3 ile başlattı. AmazonMp3 içinde 6 milyondan fazla DRM-free dijital müzik eseri sunulmaktadır. 2008 yılında İngiltere piyasasına giren AmazonMP3'de bir albümü 3 pound, tek bir parçayı ise 59 pence olarak fiyatlandırıldı. İnternet üzerinden satış yapan AmazonMP3, iki yıl içerisinde en büyük müzik perakendecilerinden birisi haline geldi.

Avrupa'da DRM-free satış gerçekleştirilen farklı dijital müzik satış marketleri de (7digital, tesco, HMV, Play.com, Dada gibi) mevcuttur.

MySpace Music: 2008 Eylül ayında ABD'de hizmete başladı. MySpace Music kullanıcıları katalogdan seçtikleri müzik ve videoları sınırsız olarak streaming yöntemi ile dinliyor ve izleyebiliyorlar. Ayrıca kullanıcılar kendi çalma listelerini (playlist) oluşturabiliyor, kendi sayfalarından 10 şarkıyı başkalarına dinletebiliyorlar. İsterlerse "Satın Al" butonunu tıklayarak AmazonMP3 den indirerek de satın alabiliyorlar.

MySpace Music hizmete girdikten sadece birkaç gün sonra 1 milyardan fazla stream yöntemi ile yayın yapılmış, 1 ay içinde ise kullanıcılar tarafından 80 milyon playlist oluşturulmuştur. MySpace Music sitesinde türlere göre müzik dinleme sayıları dinleyici profili ve dinlenen müzik türleri hakkında bilgi vermektedir.

Müzik Türü	Dinlenme Sayısı
Hip Hop	2.5 milyon
Rap	2.4 milyon
Rock	1.8 milyon
R&B	1.6 milyon
Pop	723 bin
Metal	611 bin
Punk	468 bin
Electronica	413 bin
Techno	335 bin
Reggae	314 bin

(Kaynak: Myspace)

Sosyal Network veya reklam destekli özel müzik içerikleri veren merkezler de bulunmaktadır. Örneğin Peter Gabriel'in desteklediği We7, 2008 yılı Kasım ayında kuruldu. 4 milyon şarkılık bir katalog ile müzik yayını yapmaktadır. Fransa merkezli, üyelik sistemi ile hizmet veren Deezer ise 3 milyondan fazla üyesine, 3,7 milyon şarkıyı İnternet üzerinden sunmaktadır.

Farklı uygulamalar

Mobil Cep Telefonu Üreticilerinin Stratejileri: Sony Ericsson "PlayNow" isimli yeni bir servisini İsveç'te Telenor isimli operatörle başlattı. Sony Ericsson Walkman telefonla kullanacak olan bu servis ile kullanıcılar, müzikleri download edebilecekler, dinleyebilecekler ve müzik tavsiye edilebilecekler. Sony Ericsson bu servisi 2009 yılında tüm dünyada yaygınlaştırmayı planlıyor.

Türkiye'de alınan Nokia 5800 XpressMusic'ler kendilerine özel müzik indirme sitesi dokundinlepaylas.com'la geldi. Cihazı satın alanlar, www.dokundinlepaylas.com adresindeki müzik arşivinden istedikleri şarkıları cep telefonlarına ya da bilgisayarlarına 6 ay boyunca ücretsiz olarak indirebiliyorlar. Bu arada aylık 200 şarkı sınırı olduğunu unutmamak lazım. Bu müzik arşivi şimdilik sadece 5800 XpressMusic kullanıcılarının kullanımına sunulmuş durumda. Birkaç kısa işlemle hesap açıldıktan sonra arşivdeki 100 binden fazla yerli ve yabancı şarkıya erişim sağlanmış oluyor.

İnternet Servis Sağlayıcılarının Dijital Müzik Satışlarındaki Artan Rolü: İnternet hizmeti veren şirketler fiyattan çok katma değerli servislerle ürünlerini çeşitlendirmek ve farklılaştırmak yolunu seçmişlerdir. Müzik, video, film, oyun, eğitim gibi içerikler İnternet şirketlerinin son yıllarda kullanıcılarına sundukları içerik hizmetleridir. Hem içeriği kendi sunucularında tutmakta ve böylece band kapasitesi maliyetini düşürmektedirler; hem de abonelerine çok özel içerikler sunmaktadırlar.

Danimarka'nın İnternet şirketi TDC, 2008 Nisan ayında duyurduğu PLAY isimli servisi ile mobil ve genişband İnternet kullanıcılarına 2,2 milyon şarkıya sınırsız erişim sağlamaktadır. Abonelikleri sürdürdüğü sürece ek bir maliyeti olmayacak olan bu hizmet çok ilgi görmüştür. Ayda 7,2 milyon adet, 2008 yılı Kasım ayı itibarı ile toplam 54 milyon müzik parçası dinlenmiştir. TDC bu hamlesi ile Danimarka dijital pazar payının önemli bir bölümünü ele geçirmiştir. TDC 2008'in Ekim ayında ise yeni bir müzik paketini duyurdu. Bu paketle TDC kullanıcıları ayda 9 dolar ödeyerek, sınırsız dinledikleri parçalardan 10 tanesini kendi bilgisayarlarına veya cep telefonlarına 1 aylığına transfer edebileceklerdir.

Medya devi BskyB ile Universal Music şirketi, İngiltere ve İrlanda'da dijital müzik hizmeti vermek üzere bir araya geldiler. 2009 yılı içinde başlayacak olan servis, kullanıcılara sınırsız stream ile müzik dinleme olanağı yanında, aylık bir bedel karşılığında download hakkı da verecek.

Fransız İnternet servis sağlayıcı Neuf Cegetel 2007 yılından itibaren abonelerine 150 bin şarkıya sınırsız müzik erişim hizmeti vermektedir. Neuf Cegetel abonelerine 2 seçenek sunuyor. Eğer 9 müzik türünden birisini seçerse sınırsız dinleyebiliyor ve ekstra bir ücret ödemiyor. Ama aylık 4.99 avro ödemeyi kabul ederse tüm müzik türlerine erişimi sağlıyor.

Fransa'nın diğer dijital müzik servisi İnternet ve telekom devi Orange'ın Musique Max markası ile verilmektedir. Aylık 12 avro ekstra maliyet ödeyen İnternet ve cep telefonu aboneleri 1 milyondan fazla şarkıyı sürekli satın alabiliyorlar. Transfer ettikleri şarkıyı başka cihazlarına (cep telefonu, bilgisayar, mp3 player vb) taşıyabiliyor ve her yerde dinleyebiliyorlar.

Fransa'nın ikinci büyük cep telefonu operatörü SFR benzer bir servisi 2008 Kasım ayında başlattı. 22.90 avro ile 56.90 avro arasında değişen fiyatlarla katma değerli servislerinin içine koyduğu sınırsız erişim ve yükleme seçeneekli müzik servisini abonelerine sundu.

DRM'den Uzaklaşıyor!

Dünya örnekleri gösteriyor ki kullanıcılar DRM-free seçenekleri veya streaming seçeneklerini tercih ediyorlar. Bu durum, DRM'in kullanım zorlukları ve kullanıcı şikayetleri ile son derece ilişkilidir. Almanca yayın yapan Helse Online'in bildirdiğine göre Deutsche Telekom'a ait olan Musicload müşterilerinin yüzde 75'i DRM kaynaklı sorunlardan şikayetçidir. Musicload'tan yapılan açıklamada DRM ile yapılan işlerin ticari olarak başarısız olduğu, non-DRM müzik ürünlerinden çok daha büyük başarılar elde edildiği belirtilmektedir.

Bir taraftan DRM'den uzaklaşıırken, diğer yandan yayıncılıkta kullanılan stream yöntemi popülerliğini artırmaktadır. 2008 yılında aktif İnternet kullanıcılarının yüzde 83'ü stream yöntemi ile video izlemektedir. Dünyanın en büyük stream yayıncısı Youtube kullanıcı tarafından üretilmiş (user generated) video ve müzik içerikleri yanında, lisanslı müzik ve video kliplerini de yayınlamaktadır.

Türkiye'deki Durum

Türkiye'de müzik sektörü oldukça zor durumdadır. 2004 yılında 1720 olan yeni yerli albüm sayısı 2008 yılında 1613 adet olmuştur. Arşiv albümlerin yeniden basımı ise daha hızlı bir düşüşle 2004 yılında 7 bin 555 adet iken 2008 yılında 5 bin 221 adete inmiştir. Bu nedenle sektördeki meslek birlikleri dijital alana daha çok yönelmişlerdir.

Dijital alanda dünyayı takip eden hatta ISP'ler ve mobil operatörler üzerinden yapılan anlaşmalar bakımından bir adım önde olan ülkemiz müzik sektörünün temsili alan gelirleri bakımından çok düşük seviyededir. Bu alandaki gelirlerin dünya pazarıyla karşılaştırılması önemli büyüme olanaklarının bulunduğunu göstermektedir.

Dijital Gelir Karşılaştırması

	Dünya (Milyon Dolar)	Türkiye (Milyon Dolar)
2004	400	0
2005	1.100	0,5
2006	2.100	1,9
2007	2.900	3,4
2008	3.700	5,7

(Kaynak: 26.02.1009 MÜYAP faaliyet Raporu)

Yıllara Göre ve Uygulama Türlerine Göre Kullanım Miktarları (adet)

	2006	2007	2008
RingBackTone	6.234.203	7.191.961	8.042.581
Truetone	2.858.695	1.871.637	1.939.252
Fulltrack	502.723	991.667	2.334.570
Diğer			93.033
Mobil Toplam	9.595.621	10.055.265	12.409.436
İnternet			
İnternet Full Track	152.351	943.013	13.173.383
WMA-streaming			58.365.645
İnternet Toplam	152.351	943.013	71.539.028
GENEL TOPLAM	9.747.972	10.998.278	83.948.464

(Kaynak: 26.02.1009 MUYAP faaliyet Raporu)

TTNETMüzik, Türkiye'de İnternet servis sağlayıcı temelli dijital müzik hizmetinin ilk örneğidir. 2008'de Tarkan gibi bir popüler pop şarkıcısı ile "ses getirecek şekilde" hizmete başlayan TTNETMüzik, TTNET'in kendisini rakiplerinden ayırmak için en önemli kozu olarak görülmekte ve TV reklamlarında sürekli vurgulanmaktadır. Microsoft DRM ile verilmeye başlanana TTNETMüzik birçok sebep yanında, iş modeli ve teknoloji seçimi nedeniyle de batıdaki örnekleri ile karşılaştırıldığında daha az başarılı olmuştur. Yeniden yapılanan TTNETMüzik streaming hizmeti de vermeye başlamıştır.

Türkiye'de ayrıca reklama dayalı dijital müzik hizmeti veren Musicopat, PowerClub gibi dijital müzik sitesi örnekleri de bulunmaktadır

Sonuç

Müzik ve videoyu içeren eğlence sektörü (entertainment) İnternet'in gelişimi ile bir dönüşüm geçiriyor. Kaset, CD, DVD gibi fiziksel medyalarla satışa dayanan geleneksel iş modeli artık iflas etme sürecine girmiş olarak değerlendiriliyor. Diğer taraftan yasal ve polisye önlemler bir düzeyde işe yarıyormuş gibi görünse de, "Korsan" dağıtım hala sürmektedir.

5.5 milyondan fazla ADSL İnternet kullanıcısı ve 2009 yılı ortasında hizmete

başlayan 3N'nin yaratacağı genişband mobil İnternet olanakları düşünüldüğünde Türkiye'de de dijital müzik pazarının öneminin çok fazla artacağı açıktır. Geleneksel "Unkapanı Modeli"nden vazgeçmenin eşiğinde olan müzik endüstrisinin, bu noktada İnternetin sunduğu olanakları kullanan yeni iş modellerine yönelmesi gerektiği açıktır. Müzik yapımcıları meslek birliği MÜYAP'ın öncülüğünde son yıllarda İnternet ortamı için

geliştirilen iş modelleri ve arayışlar sektörün çıkışı bulacağıının ipuçlarını vermektedir.

Kaynaklar

-IFPI, Digital Music Report 2009 New Business Models for a Changing Environment

-Bağlantılı Hak Sahibi Fonogram Yapımcıları Meslek Birliği Faaliyet Raporu/26-02-2009

-Ken Fisher, "Musicload: 75% of customer service problems caused by" DRM"

-<http://arstechnica.com/tech-policy/news/2007/03/75-percent-customer-problems-caused-by-drm.ars> ◀

